

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

The Development of Learning Achievement on the Buddhist
Principles of Matthayomsueksa Three Students
the Four Noble Truths Method with Case Study

กัณฑ์ณ ชีนกิ้นรูป

Kantapon Caenkontub

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University

Corresponding, Author Email: mkantapon2535@gmail.com

Received August 1, 2022; Revised September 27, 2022; Accepted: September 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง โดยมีแบบแผนการวิจัย แบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังและแบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 32 คน โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ โดยใช้กรณีตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงขึ้น

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: การสอนแบบอริยสัจ 4; กรณีตัวอย่าง; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purpose of this research is 1) to compare the pretest and posttest achievement of the subjects titled “the Dharma principles in Buddhism” of Mathayomsueksa three students by teaching the four noble truths by using a case study 2) to study the development of critical thinking skill of Mathayomsueksa three students by teaching the four noble truths by using a case study 3) to study the opinions of Mathayomsueksa three students by teaching the four noble truths by using a case study. The sample was 32 students in Mathayomsueksa three of Sathaporn Witthaya school in Banglen district Nakhon Pathom province during second semester, academic year 2021 are unit of analysis which is obtained by simple random method. The instrument that used in the research consisted of 1) instructional plan of the four noble truths by using a case study 2) achievement test of the subjects titled “the Dharma principles in Buddhism” 3) critical thinking skill test and 4) opinion questionnaire of Mathayomsueksa three students by teaching the four noble truths by using a case study. The data analysis by percentage, mean, standard deviation and t-test dependent. The results with follow:

1. The posttest achievement of the subjects titled “the Dharma principles in Buddhism” of Mathayomsueksa three students by teaching the four noble truths by using a case study higher than pretest achievement, was found statistically significant at .05.

2. The development of critical thinking skill after learning of Mathayomsueksa three students by using a case study is higher.

3 . The opinions of Mathayomsueksa three students by teaching the four noble truths by using a case study, as a whole were at a most agree level.

Keywords: Teaching the Four Noble Truths; Case Study; Academic Achievement

บทนำ

สภาพการณ์ของสังคมโลกในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาต่างเผชิญกับปัจจัยต่างๆ อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ กระแสโลกเสรี การสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน เป็นต้น ส่งผลให้การศึกษาในแต่ละสาขาต่างพยายามค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงอยู่ในสังคมโลกได้อย่างยั่งยืน ไม่เว้นแม้แต่ในแวดวงการศึกษาของประเทศไทยภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสภาพสังคมไทยในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมการหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่าง มีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัวก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมากมาย ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจจะเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่ายครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเป็นภูมิคุ้มกัน ให้ออกห่างจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้บัญญัติในเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาหมวด 4 ตามมาตรา 22 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ตามสติปัญญาและความสามารถของตน การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้ง ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 นั้น เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สถานศึกษา/ผู้จัดการศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานศึกษาและผู้จัดการศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอน ได้หลากหลายรูปแบบวิธีการตามปรัชญาและความต้องการในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐาน โดยอาจสอดแทรกบูรณาการ สาระวิชาต่างๆ รวมทั้งสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้าด้วยกัน ตามแนวคิดหรือปรัชญาการศึกษาสภาพและบริบทที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ และควรให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ มีการประยุกต์ความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ที่ต้องรู้จักนำวิธีการจัดการเรียนรู้หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทบาทได้อย่างไม่มีขีดจำกัดและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา (วิจารณ์ พานิช, 2556) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรมและจริยธรรม พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ศาสนาสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนิกชนกับศาสนานิกชนอื่นๆ รวมสภาพปัญหาชุมชน ท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม ระบบการเมืองการปกครองของประเทศ

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ การบริหารทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค ระบบและสถาบันของเศรษฐกิจ

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ว่าด้วยยุคสมัยและกาลเวลา ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองการปกครองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ว่าด้วยลักษณะทางกายภาพของโลก การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันนักเรียนให้ความสนใจต่อพระพุทธศาสนา น้อยลงส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีไม่หยุดนิ่ง สอดคล้องกับแนวคิด (พรธมา ดวงบุตร, 2559) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่ผ่านมานักเรียนต้องเรียนเนื้อหาสาระมากมาย โดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต การถ่ายทอดคุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรม ยากต่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ และสร้างความคิดรวบยอด นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ต่อการเรียนได้ จึงเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน สถาพรวิทยา ที่ผ่านมายังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2561-2563 จากรายงานผลการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60.38 53.15 และร้อยละ 66.06 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไปและความสามารถในการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ ต่ำ นอกจากนี้ จากการสอบถามครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสถาพรวิทยา พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับ ต่ำ ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิด ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ อย่างเป็นระบบ ซึ่งประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ได้กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาและการสอนคิดแก้ปัญหา มีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามการสอนการคิดแก้ปัญหา ยังไม่เป็นที่เข้าใจกันกระจ่างแจ้ง ครูจำนวนมากไม่รู้ว่าจะสอนให้

นักเรียนคิดอย่างไร อีกทั้งยังไม่เข้าใจว่าการสอนการคิดแก้ปัญหาคืออะไร เนื่องจากลักษณะของการสอนคิดนั้นมีได้มีเนื้อหาที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด จึงควรทำความเข้าใจกับการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้คิดและคิดเป็น จึงจะสามารถพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียนได้ เพราะฉะนั้นการสอนเกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสำคัญ โรงเรียนจึงควรเร่งพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อุทธศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษาฯ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
- 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) และแบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา (One-Group TimeSeries Design) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนสถาพรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 65 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 32 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 3) แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง รายข้อเท่ากับ 1.00 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อุทธศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อเท่ากับ 1.00

ผลการการศึกษา

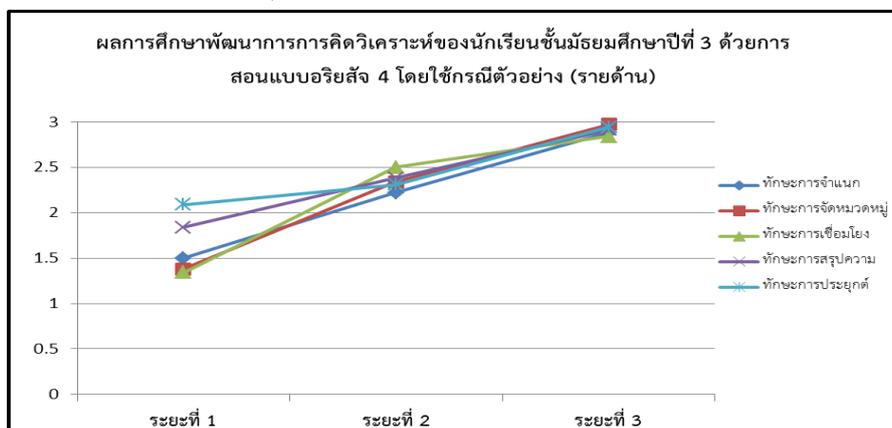
วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอน

แบบบอริยสั่ง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบอริยสั่ง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ($M= 41.28, SD= 3.795$ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบอริยสั่ง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ($M= 24.00, SD= 4.235$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบบอริยสั่ง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	M	SD	t	P
คะแนนก่อนเรียน	32	50	24.00	4.235	19.712	.000
คะแนนหลังเรียน	32	50	41.28	3.795		

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ด้วยการสอนแบบบอริยสั่ง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า พัฒนาการการคิดวิเคราะห์แต่ละด้าน มีพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ สูงขึ้นทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบแต่ละระยะของแต่ละด้าน พบว่า ระยะที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ด้านทักษะการประยุกต์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M= 2.09, SD= 0.641$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการสรุปความ ($M= 1.84, SD= 0.515$) ด้านทักษะการจำแนก ($M= 1.50, SD= 0.508$) ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ ($M= 1.38, SD= 0.492$) และด้านทักษะการเชื่อมโยง ($M= 1.34, SD= 0.483$) ตามลำดับ ระยะที่ 2 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับ การมีเพศสัมพันธ์และท้องก่อนวัยอันควร พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M= 2.50, SD= 0.508$) รองลงมา ด้านทักษะการสรุปความ ($M= 2.38, SD= 0.492$) ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ ($M= 2.34, SD= 0.483$) ด้านการประยุกต์ ($M= 2.31, SD= 0.471$) และด้านทักษะการจำแนก ($M= 2.22, SD= 0.420$) ตามลำดับ และระยะที่ 3 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M= 2.97, SD= 0.177$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการประยุกต์ ($M= 2.94, SD= 0.246$) ด้านทักษะการสรุปความ ($M= 2.91, SD= 0.296$) ด้านทักษะการจำแนก ($M= 2.88, SD= 0.336$) และด้านทักษะการเชื่อมโยง ($M= 2.84, SD= 0.448$) ตามลำดับ รายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีศึกษา พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($M= 4.88, SD= 0.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($M= 4.88, SD= 0.33$) ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($M= 4.87, SD= 0.34$) และลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M= 4.82, SD= 0.39$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดที่หลากหลาย ตั้งแต่ทักษะการคิดระดับต่ำ ไปจนถึงทักษะการระดับสูง เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอน แบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างมีขั้นตอนและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 บูรณาการการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมอีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม โดยร่วมกันทำงานและช่วยเหลือกันและกันในกลุ่ม ซึ่งนักเรียนทุกกลุ่มจะมีเป้าหมายเดียวกันโดยได้ร่วมกันเรียนรู้และฝึกปฏิบัติค้นหาสาเหตุของปัญหาที่ได้รับมอบหมาย ความสำเร็จของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม อีกทั้งวิธีการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเองตระหนักถึงความรับผิดชอบ และช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ (สาโรช บัวศรีม, 2526) ที่กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติเป็นการประยุกต์ จากกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่างๆ ของอริยสัจ ซึ่งอริยสัจเป็นการศึกษาเรียนรู้ที่มุ่งค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ที่ให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงให้ได้ จึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Scherer, Dallas, 2003 อ่างโนชูชีพ เอี่ยมฉ่ำ, 2553) กับงานของ (กมลวจิ พรหมแสง, 2560) และงานของ (ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน, 2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 และการใช้กรณีตัวอย่างพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า คะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์รวมทุกด้านของนักเรียนมีการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการ

เรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากปัญหาหรือกรณีตัวอย่างที่กำหนด ซึ่งการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการหาทางออกของปัญหา อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำไปสู่การเกิดการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล โดยนำเอาลำดับขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจในศาสนาพุทธมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาของ ตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยเทคนิควิธีการสอนนี้สามารถส่งเสริมพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วย ตนเองสอดคล้อง (พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน, 2563) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ อริยสัจ 4 เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้และมีเหตุผล โดยครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้น จาก สถานการณ์ต่างๆ ในแบบฝึกประกอบกรเรียนในชั้นเรียน ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (กมลวจิ พรมแสง , 2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องอุปมาของพระเยซู สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เพื่อศึกษาความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง และศึกษา ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างอยู่ในระดับดีมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มี ต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ที่สุดทุกด้าน ทั้งอาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสวงหาองค์ความรู้ และส่งเสริมให้ นักเรียนการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทางการคิดที่สำคัญกระบวนการหนึ่งและเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคน ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ฝึกให้รู้วิธีการคิดแก้ปัญหาอยู่เสมอ สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหานั้นให้ สำเร็จลุล่วงได้ นอกจากนี้ยังอาจนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาใน สถานการณ์ใหม่ได้ ความสามารถในการคิดที่ต้องอาศัยกระบวนการทางสติปัญญา ความคิดและ ประสบการณ์เดิมของบุคคลมาประกอบกัน เพื่อแก้ปัญหาที่ประสบขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยมีแบบ พหุติกรรมหรือวิธีการในการแก้ปัญหามีลำดับขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ ปัญหาต่างๆ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (กมลวจิ พรมแสง, 2560) ที่ ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในทักษะการคิดแก้ปัญหา ตามลำดับขั้นตอน เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล นักเรียนสามารถสืบค้นค้นคว้าหาคำตอบ ได้ด้วยตนเอง และมีความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์แล้วนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนากการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เกิดจากการสอนแบบ อริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในสังคม เป็น

กรณีศึกษาให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนเกิดวิธีคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ทั้งนี้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียน มีทักษะการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องกระตุ้นหรือสร้างความสนใจของผู้เรียนด้วยการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์

บทสรุป

การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ตามแนวคิดของ (สาโรช บัวศรี, 2526) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูลขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยมีการนำเสนอสถานการณ์ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง มาให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออกและแนวทางการป้องกันแก้ไขร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีศึกษา สูงกว่าก่อนเรียน อีกทั้งนักเรียนยังมีพัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงขึ้นและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ และสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการจัดกิจกรรมที่ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก โดยต้องนำเสนอสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาให้นักเรียนได้วิเคราะห์ ดังนั้นจึงควรมีเวลาให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนอย่างเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมดังนี้

1) ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ครูผู้สอนควรนำเสนอกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยพยายามอธิบายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและตระหนักว่ากรณีตัวอย่างที่ครูผู้สอนนำเสนอ นั้น เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือหาทางออกร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือตนเองเคยพบเจอมาอย่างหลากหลาย

2) **ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน** คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หาสาเหตุของการเกิดปัญหาจากกรณีตัวอย่างที่ครูผู้สอนนำเสนอ ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันได้

3) **ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล** คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล ครูผู้สอนควรให้นักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหาและออกแบบวิธีการแก้ปัญหาร่วมกันโดยใช้หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง อาจใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มได้ระดมความคิดเห็น โดยมีการจดบันทึกข้อมูลของสมาชิกแต่ละกลุ่มที่ร่วมกันเสนอเพื่อให้ได้แนวทางที่หลากหลาย

4) **ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา** คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น หลังจากที่นักเรียนออกแบบวิธีการแก้ปัญหาร่วมกันแล้ว ครูผู้สอนควรให้นักเรียน สรุปแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน โดยให้แต่ละกลุ่มได้เสนอแนวคิดของกลุ่มตนเองหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดเพิ่มเติมได้

1.2 จากการวิจัยพบว่า ผลการการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์รวมทุกด้านของนักเรียนมีการคิดวิเคราะห์อยู่ใน ระดับ ดีมาก แสดงให้เห็นว่าการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างสามารถส่งเสริมพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนจะป้อนคำถาม สถานการณ์ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เหมาะสม ในลักษณะต่างๆ ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ใช้ความคิดเชิงเหตุผล และวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีหลักการ

1.3 จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิด การมีส่วนร่วมในการทำงานจึงเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจึงควรจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เช่น การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Method) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลวจี พรหมแสง. (2560). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องอุปมาของพระเยซู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง. *ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2560). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชูชีพ เอี่ยมน้ำ. (2553). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิค ฟรินติ้ง.
- พรรณมา ดวงบุตร. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการใช้วิธีการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6 (1), 51-61.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะศาสนาประจำชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- _____. (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต). (2560). *ศาสตร์พระราชา*. กรุงเทพฯ: ท่างหุ้นส่วนจำกัด เซนป รินติ้ง.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง*. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรินติ้งแมสโปรดักส์จำกัด.
- สาโรช บัวศรี. (2526). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กฎหมายในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Scherer, Stephen C. (2003). Reinforcement and Punishment During Programmed Instruction. *Dissertation Abstracts International*. 64 (6): 1974-1960.

